

Bartłomiej Grzanka, *Dziedzictwo Karmelu – 250 lat kościoła Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Kłodawie*, Kłodawa 2016, ss.183, il.

Jedną z nowości opisujących dzieje Wielkopolski wschodniej jest publikacja autorstwa Bartłomieja Grzanki pt.: „Dziedzictwo Karmelu – 250 lat kościoła Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Kłodawie”. Autor jest z wykształcenia historykiem, absolwentem Uniwersytetu im. M. Kopernika w Toruniu. Ukończył również studia podyplomowe w zakresie archiwistyki.

Warto nadmienić, że nie jest to pierwsza publikacja tego autora dotycząca dziejów kłodawskiej parafii oraz obecności zakonu karmelitów w Kłodawie¹. Teksty te cechują się dokładną analizą badawczą i skrupulatnym, analitycznym wykorzystaniem źródeł oraz znajomością ich specyfiki. Autor jest prekursorem naukowego poznania dziejów kłodawskiego klasztoru karmelitów, a tym samym tego okresu dziejów parafii. Trzeba też dodać, że praca magisterska Bartłomieja Grzanki dotyczyła międzywojennych dziejów kłodawskiej parafii. Mamy więc do czynienia z autorem, który zna przedstawianą przez siebie problematykę.

Recenzowana książka ma postać atrakcyjnie wydanego albumu z bogatą szatą graficzną i dużą ilością zdjęć. Skierowana jest do szerokiego grona odbiorców i spełniać ma przede wszystkim funkcję popularyzatorską. Po każdym z krótkich rozdziałów opisujących historię, znajduje się serwis zdjęciowy. Na samym początku autor ukazał zarys dziejów Kłodawy, aby ukazać tło dla dziejów parafii i kościoła.

W kolejnym rozdziale przedstawione są najdawniejsze dzieje parafii związane z kolegiatą św. Idziego. Dalej, mamy historię parafii związaną z obecnością zakonu karmelitów, dla którego kłodawski klasztor powstał w 1623 r. z fundacji Franciszka Krzykowskiego. Autor nie tylko przedstawia proces fundacji i dzieje klasztoru, ale również skrótowo ukazuje dzieje zakonu karmelitów, co pozwala czytelnikowi spojrzeć na temat z głębszej perspektywy historycznej.

Następną część, podzieloną na podrozdziały, stanowią losy parafii, aż do roku 2016. Dalej opisane mamy dzieje gromadzenia Sióstr Wspólnej Pracy od Niepokalanej Maryi w Kłodawie, w latach 1945-2016.

Ostatni rozdział stanowi opis kościoła i zespołu poklasztornego pw. Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny. Autor ukazał jego dzieje architektoniczne z uwzględnieniem prac renowacyjnych, a w szczególności tych najpoważniejszych wykonanych w latach 2009-2012, a które przywróciły świetność temu bezcennemu zabytkowi

¹ Np.: B. Grzanka, *Fundacja klasztoru OO. Karmelitów w Kłodawie i jego uposażenie w okresie staropolskim*, [w:] *Zakony i zgromadzenia zakonne na ziemi kolskiej – ich dzieje, rola i znaczenie*, red. K. Witkowski, Koło 2014, s. 95-122; B. Grzanka, M. Grzanka, *Kłodawscy karmelici w źródłach zakonnych z XVIII i XIX w. Przyczynek do badań nad strukturą kłodawskiego klasztoru*, „Rocznik Kolski” 2014, nr 7, s. 59-86; B. Grzanka, *Parafia pod Wezwaniem Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Kłodawie w latach 1939-1958 w świetle źródeł proveniencji kościelnej*, „Polonia Maior Orientalis” 2015, t. II, s. 101-116.

architektury barokowej. Z bogatego zbioru zdjęć możemy naocznie przekonać się o zakresie prac i porównać ich efekty ze stanem wcześniejszym. Na końcu publikacji zawarta jest obszerna bibliografia obejmująca zarówno źródła drukowane jak rękopiśmienne oraz bogatą literaturę przedmiotu z jakiej autor korzystał.

Publikacja w zamierzeniu autora miała mieć na celu propagowanie wiedzy na temat kłodawskiej parafii. Jednakże, pomimo jej popularnonaukowego charakteru ma ona wartość dzieła naukowego, gdyż autor oparł się na szerokim wachlarzu źródeł i literatury. Brak jedynie aspektu polemiki z innymi autorami, co charakteryzuje pełną monografię naukową, lecz jak wspomniano wyżej nie było to przecież celem autora.

W bardzo udany sposób, połączył on popularyzatorski charakter książki z jej wartością naukową i poznawczą. Widać doskonały warsztat badawczy autora, który swobodnie korzysta z klasztornych źródeł rękopiśmiennych, wymagających znajomości ich specyfiki. Trzeba też dodać, że poważnym atutem książki jest jej piękna szata graficzna.

Podsumowując, mamy do czynienia z bardzo udaną próbą połączenia popularyzacji historii z utrzymaniem wysokiego poziomu merytorycznego. Książka jest bardzo ważnym etapem w poznaniu dziejów kłodawskiej parafii i może stać się impulsem do całościowego opracowania dziejów, zarówno parafii, jak i samego miasta Kłodawy.

Jest jedną z niewielu, po książce Michała Rawity-Witanowskiego², ukazującą przeszłość tego zacnego grodu i parafii w sposób ciekawy, logiczny, i oparty na dobrym warsztacie historycznym i znajomości źródeł. Stanowi ona istotny wkład w regionalistykę wschodniej Wielkopolski i powinna znaleźć się na półce każdego interesującego się dziejami regionalnymi.

Krzysztof Witkowski

² M. Rawita-Witanowski, *Kłodawa i jej okolice pod względem historyczno-ludoznawczym*, Warszawa 1904.